

INGLIZ TILINI O'QITISHDA KOMPETENSIYAGA ASOSLANGAN YONDASHUV VA XALQARO BAHOLASH MODELLARI

Student of Uzbek National Pedagogical University

Shukurova Mashhura Botirjon qizi

Scientific supervisor:

Teacher of Uzbek National Pedagogical University

G'aybullayeva Xatira Murotjonovna

Annotatsiya

Mazkur maqolada ingliz tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan yondashuv va xalqaro baholash modellarining ahamiyati yoritiladi. Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda zamonaviy baholash usullarining roli tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: ingliz tili, kompetensiya, xalqaro baholash, kommunikativ yondashuv.

Annotation

This article highlights the importance of a competence-based approach and international assessment models in English language teaching. The role of modern assessment methods in developing communicative competence is analyzed.

Keywords: English language, competence, international assessment, communicative approach.

Аннотация

В статье рассматривается значение компетентностного подхода и международных моделей оценивания в обучении английскому языку. Анализируется роль современных методов оценивания в развитии коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: английский язык, компетентностный подход, международная оценка, коммуникативная компетенция.

Kirish

Bugungi kunda ingliz tilini o'qitish jarayoni o'quvchilarda tilni real hayotiy vaziyatlarda qo'llay olish kompetensiyasini shakllantirishga qaratilganⁱ. Shu sababli ta'lim jarayonida kompetensiyaga asoslangan yondashuv va xalqaro baholash modellaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu yondashuv o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini integratsiyalashgan holda rivojlantirish imkonini beradi. Kompetensiyaga asoslangan yondashuv faqat grammatik bilimlarni o'rgatish bilan cheklanmay, tilni amaliy tarzda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratiladi. Shu bilan birga, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga va ijodiy yondashuvga o'rgatadi.

Kompetensiyaga asoslangan yondashuvning mohiyati

Kompetensiyaga asoslangan yondashuvning asosiy maqsadi — o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatini shakllantirishdirⁱⁱ. Ushbu yondashuvda tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalari bir-biri bilan uzviy bog'liq holda o'rgatiladi. Xalqaro standartlarda belgilangan kompetensiyalar o'quvchilarning til darajasini aniq baholashga xizmat qiladi. Masalan, CEFR tizimi til o'rganish darajalarini (A1–C2) aniqlab, har bir daraja uchun o'quvchidan kutiladigan ko'nikmalarni belgilaydiⁱⁱⁱ. Bu o'qituvchilarga darslarni rejalashtirishda yordam beradi va o'quvchilarga o'z rivojlanish yo'nalishini aniqlash imkonini beradi.

Bundan tashqari, kompetensiyaga asoslangan yondashuv o'quvchilarning tilni amaliy vaziyatlarda qo'llash qobiliyatini baholashga ham e'tibor qaratadi. Shu sababli dars jarayonida projektlar, guruh ishlar va portfoliolar keng qo'llaniladi.

Xalqaro baholash modellarining o'rni

Xalqaro baholash modellarining ta'lim tizimidagi o'rni juda muhim bo'lib, ular o'quvchilarning ingliz tilini faqat nazariy jihatdan emas, balki real hayotiy va akademik vaziyatlarda amaliy qo'llay olish qobiliyatini aniqlashga xizmat qiladi. Zamonaviy xalqaro baholash tizimlari, jumladan IELTS, TOEFL va Cambridge Assessment, bilimga asoslangan an'anaviy testlardan farqli ravishda kommunikativ kompetensiyani asosiy mezon sifatida belgilaydi^{iv}. Ushbu baholash

modellarida tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalari integratsiyalashgan holda baholanib, o'quvchining tilni muloqot vositasi sifatida samarali ishlata olish darajasi aniqlanadi. Xalqaro baholash modellarining CEFR darajalari bilan uyg'unligi baholash natijalarining aniq, ishonchli va xalqaro miqyosda tan olinadigan bo'lishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, ushbu modellar baholash jarayonida aniq mezonlar va standartlashtirilgan baholash shkalalaridan foydalanilishi orqali shaffoflikni ta'minlaydi hamda subyektiv baholash ehtimolini sezilarli darajada kamaytiradi. Xalqaro baholash tizimlarining joriy etilishi o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirib, ularni aniq maqsadlar sari yo'naltiradi, chunki o'quvchilar o'z til darajasini global mezonlar asosida baholash va xalqaro sertifikatlarga ega bo'lish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu bilan birga, bu baholash modellaridan foydalanish o'qituvchilarga dars jarayonini samarali rejalashtirish, ta'lim natijalarini tahlil qilish va o'quvchilarning ehtiyojlariga mos metodik yondashuvlarni tanlash imkonini beradi. Natijada xalqaro baholash modellarining ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi ta'lim sifatining oshishiga, o'quvchilarning xalqaro miqyosda raqobatbardosh bo'lishiga va milliy ta'lim tizimining global ta'lim makoniga moslashuviga xizmat qiladi.

Zamonaviy baholash usullari

Zamonaviy ta'limda baholash jarayoni o'quvchilarning bilimini faqat tekshirish bilan cheklanmay, balki ularning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi va real hayotga tayyorgarligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli zamonaviy baholashda turli usullar tizimli ravishda qo'llaniladi.

Birinchidan, autentik baholash usullari keng qo'llaniladi^v. Unga og'zaki nutqni baholash, yozma ishlar, loyiha ishlari va portfoliolar kiradi. Ushbu topshiriqlar o'quvchilarning bilimlarini amaliy vaziyatlarda qo'llash, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga yordam beradi.

Ikkinchidan, formatif baholash o'quv jarayoni davomida olib boriladi. Bu turdagi baholash o'qituvchiga o'quvchilarning rivojlanishini doimiy kuzatish, xatolarni o'z vaqtida aniqlash va kerakli teskari aloqani berish imkonini yaratadi. Natijada o'quvchilar o'z bilimlarini bosqichma-bosqich takomillashtirib boradilar.

Uchinchidan, summativ baholash o'quv jarayonining yakunida amalga oshiriladi. Uning asosiy vazifasi o'quvchilarning umumiy bilim darajasi va erishilgan natijalarni aniqlashdan iborat bo'lib, testlar, yakuniy nazorat ishlari yoki imtihonlar orqali baholanadi.

To'rtinchidan, raqamli va onlayn baholash usullari zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylandi. Kompyuter asosidagi testlar, onlayn portfoliolar va sun'iy intellektga asoslangan baholash vositalari baholash jarayonining tezkorligi va aniqligini oshiradi hamda o'quvchilarning bilimni yanada xolis baholash imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy baholash usullari o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularni real kommunikatsiyaga tayyorlaydi va ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Xulosa

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv va xalqaro baholash modellaridan foydalanish ingliz tilini o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu yondashuv o'quvchilarni real kommunikatsiyaga tayyorlashga hamda ularning xalqaro darajada raqobatbardosh bo'lishiga xizmat qiladi.

Milliy ta'lim tizimida kompetensiyaga asoslangan yondashuvni keng joriy etish va xalqaro baholash tajribalaridan samarali foydalanish dolzarb vazifa hisoblanadi. Shu bilan birga, o'qituvchilarning malakasini oshirish, zamonaviy texnologiyalarni dars jarayoniga integratsiya qilish va autentik topshiriqlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Council of Europe. (2020). Common European Framework of Reference for Languages.
2. Brown, H. D. (2004). Language Assessment: Principles and Classroom Practices.
3. Richards, J. C. (2017). Curriculum Development in Language Teaching.

4. Bachman, L. F. (1990). Fundamental Considerations in Language Testing.

5. Fulcher, G. (2012). Assessment Literacy for Language Teachers.

Cambridge Assessment English. (2021). Developing Communicative Competence.

ⁱ Richards, J. C. (2017). Curriculum Development in Language Teaching.

ⁱⁱ Richards, J. C. (2017). Curriculum Development in Language Teaching.

ⁱⁱⁱ Council of Europe. (2020). Common European Framework of Reference for Languages.

^{iv} Bachman, L. F. (1990). Fundamental Considerations in Language Testing.

^v Brown, H. D. (2004).